

ศาสนาอิสลามสอนอะไร

ค. 923.1

ค 275 ค.

DCID LIBRARY

0000017270

กระทรวงศึกษาธิการ

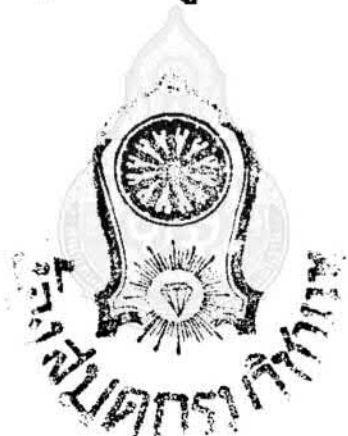

๗๐๐๐๗๘
๑/๑๒๓.๑
๕๕๕๕๗

ศาสนาอิสลามสอนอะไร

เรียบเรียงโดย

คุณหญิงสมร ภูมิณรงค์

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ศาสนาอิสลามสอนอะไร

© คุณหญิงสมร ภูมิณรงค์

วันที่ 14 มี.ย. 2545

เลขทะเบียน ๗. 00078

เลขเรียกหนังสือ ๗ 923.1

๗. 275 ๗

ศูนย์พัฒนาหนังสือ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์แจกจำนวน ๕๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 974-268-4677

คำนำ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ผู้ทรงพระคุณธรรมอันประเสริฐ มีพระราชหฤทัยใฝ่ศึกษาในทางศาสนาและปรัชญาเป็นที่ยิ่ง ในขณะเดียวกันก็ทรงมีพระราชปณิธานมุ่งมั่นที่จะให้พลกนิกรไทยทุกหมู่เหล่า ได้เรียนรู้และประพฤติปฏิบัติ ตามหลักธรรมคำสั่งสอนของแต่ละศาสนาที่ตนเคารพนับถือ และผู้ใดประพฤติปฏิบัติ ธรรมได้ย่อมจะได้ความสุขความเจริญตามสมควรแก่ธรรมที่ตนประพฤติปฏิบัติ นั้น หนังสือเรื่องศาสนาอิสลามสอนอะไร นี้ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดทำขึ้นเพื่อแนะแนวคำสั่งสอนในศาสนาอิสลาม สำหรับพระราชทานแก่ประชาชนในจังหวัดภาคใต้ผู้นับถือศาสนาอิสลามและสำหรับผู้ประสงค์จะทราบทั่วไป ทั้งนี้ได้ทรงมอบให้คุณหญิงสมร ภูมิวนรงค์ เป็นผู้เรียบเรียง โดยมีนายด่วน สุวรรณศาสน์ จุฬาราชมนตรีในขณะนั้นเป็นผู้ตรวจทาน และได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์ขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๕๑๔

อนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์ เรื่องนี้รวมอยู่ในหนังสือชุดรวมธรรมะ พระราชทานเป็นที่ระลึกในการพระราชพิธี ฉลองพระชนมายุสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ครบ ๘๔ พรรษา ในพุทธศักราช ๒๕๒๗ และครบ ๙๐ พรรษา ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๓ ตามลำดับ

ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและเพื่อเจริญรอยตามเบื้องพระ ยุคลบาท ในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ผู้ทรงพระคุณธรรมอันประเสริฐ พระองค์นั้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือขึ้นนี้ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาต่างๆ ตลอดจนผู้สนใจโดยทั่วไป จึงหวัง เป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือนี้ จักอำนวยประโยชน์แก่ผู้ศึกษาและปฏิบัติ สมตามพระราช ปณิธานในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี โดยทั่วกัน

นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา

(นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)

อธิบดีกรมวิชาการ

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๓๔

คำนำ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงมีพระราชปรารภว่าควรจะมีหนังสือแนะแนวคำสั่งสอนในศาสนาอิสลามสำหรับพระราชทานแก่ประชาชนในจังหวัดภาคใต้ผู้นับถือศาสนาอิสลามและสำหรับผู้ประสงค์จะทราบทั่วไป จึงพระราชทานพระราชดำริและโปรดเกล้าฯ ให้คุณหญิงสมร ภูมิณรงค์ เลขานุการจุฬาราชมนตรีเรียบเรียงเรื่อง“ศาสนาอิสลามสอนอะไร” ตรวจทานโดย นายด่วน สุวรรณศาสน์ จุฬาราชมนตรีแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์ขึ้น

วังสระปทุม

๒๐ มกราคม ๒๕๑๔

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระนามเดิมว่า
สังวาลย์ เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๑ ตุลาคม
พุทธศักราช ๒๔๔๓ ที่นนทบุรี ต่อมาได้ย้ายไปอยู่ที่บ้านถนน
สมเด็จพระเจ้าพระยา (ซอยช่างนาคนเดิม) ตำบลสมเด็จพระเจ้าพระยา
อำเภอคลองสาน กรุงเทพมหานคร (เดิมเรียกว่าจังหวัดธนบุรี)
พระชนกนามว่าชู พระชนนีนามว่าคำ เมื่อเจริญพระชนมายุได้
๙ พรรษา ทรงกำพร้าทั้งพระชนกและพระชนนี ในช่วงเวลานั้น
ประทับอยู่ในสวนสี่ฤดู พระราชวังดุสิต ในพระอุปถัมภ์ของ
สมเด็จพระปิตุจฉาเจ้า เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรี
ราชสิรินธร ทรงเข้ารับการศึกษาเบื้องต้น ณ โรงเรียนสตรีวิทยา
ตำบลตึกดิน ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับโรงเรียนสตรีวิทยาปัจจุบัน ทรงใช้
เวลาเรียนในโรงเรียนสตรีวิทยา ๕ ปี คือตั้งแต่ชั้นเตรียมจนถึง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ แล้วทรงลาออกจากโรงเรียนสตรีวิทยา เมื่อ
พุทธศักราช ๒๔๕๖ พระชนมายุได้ ๑๓ พรรษา และในวันที่ ๑
กันยายน พุทธศักราช ๒๔๕๖ ทรงสมัครเข้าศึกษาต่อในโรงเรียน
แพทยผดุงครรภ์ และพยาบาลแห่งศิริราช ซึ่งอยู่ในสังกัดของ
กระทรวงธรรมการ และทรงเป็นนักเรียนแพทยผดุงครรภ์ และ
พยาบาล ที่มีอายุน้อยที่สุดในโรงเรียน โดยสมเด็จพระปิตุจฉาเจ้า
เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร ทรงเป็น

ผู้ปกครอง (ปรากฏในสมุดทะเบียนประวัติของโรงเรียน) ทรงสำเร็จการศึกษา และทรงรับประกาศนียบัตรจากโรงเรียนแพทย์ ผดุงครรภ์ และพยาบาลแห่งศิริราช ในปีพุทธศักราช ๒๔๖๐ พระชนมายุได้ ๑๖ พรรษา ซึ่งเป็นระยะเวลาประจวบกับที่ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก ครั้งทรงดำรงพระอิสริยยศ เป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า มหิดลอดุลยเดช กรมขุนสงขลานครินทร์ กำลังทรงตั้งพระทัยที่จะช่วยเหลือปรับปรุงกิจการแพทย์และพยาบาล และทรงมีลายพระหัตถ์จากสหรัฐอเมริกา ท้าหรือมายังกรมขุนชัยนาทนเรนทร ซึ่งทรงเป็นผู้บัญชาการโรงเรียนแพทย์ผดุงครรภ์ และพยาบาล แห่งศิริราชในขณะนั้น ขอให้กรมขุนชัยนาทนเรนทรทรงคัดเลือกนักเรียนที่เหมาะสมสำหรับไปเรียนต่อ โดยจะพระราชทานทุนแก่นักเรียนแพทย์ ๒ ทุน และทุนสำหรับนักเรียนวิชาพยาบาล ผดุงครรภ์นั้น ทรงขอพระราชทานจากสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยิกาเจ้า พระราชมารดา ซึ่งนักเรียน ทุนวิชาพยาบาลผดุงครรภ์นั้น สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงได้รับการคัดเลือกให้รับทุนพระราชทานของสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยิกาเจ้า ไปทรงศึกษาวิชาพยาบาล ต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา พร้อมด้วยพยาบาลอีกคนหนึ่ง คือ นางสาวอุบล ปาลกวงศ์ ณ อยู่ธยา (ปัจจุบันนางอุบล ลิปิธรรมศรีพยัคฆ์) ประทับที่เมืองเบอร์คลีย์ รัฐแคลิฟอร์เนีย และทรงศึกษาภาษาอังกฤษในโรงเรียนอิมเมอร์สัน

ในปีพุทธศักราช ๒๔๖๑ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเข้ารับการศึกษาต่อในโรงเรียนนอร์ธเวสต์เทิร์น ณ เมืองฮาร์ทฟอร์ด รัฐคอนเนคติกัต สหรัฐอเมริกา และได้ทรงพบกับสมเด็จพระบรมราชชนก ซึ่งกำลังทรงศึกษาวิชาการแพทย์ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นครั้งแรก และในปีต่อมา สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงศึกษาที่โรงเรียนของนางสาวอีดิธ จอห์นสัน ณ เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ และในฤดูร้อนปีนั้นก็ได้ทรงเข้าศึกษาในแผนกสาธารณสุขศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดและสถาบันเทคโนโลยีแห่งแมสซาชูเซตส์ (เอ็ม.ไอ.ที.) ร่วมกันจัดขึ้น ณ เอ็ม.ไอ.ที. ทรงเลือกศึกษาวิชาอนามัยโรงเรียน ซึ่งเป็นแขนงหนึ่งของวิชาสาธารณสุข

ปีพุทธศักราช ๒๔๖๓ สมเด็จพระบรมราชชนนี เสด็จพระราชดำเนินกลับประเทศไทยพร้อมด้วยพระยาชินทรภักดี ผู้ปกครองนักเรียนไทย เพื่อทรงอภิเษกสมรส กับสมเด็จพระบรมราชชนก โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ทำการอภิเษกสมรสได้

พระราชพิธีอภิเษกสมรสของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก กับสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จัดขึ้น ณ วัดสระปทุม ในวันที่ ๑๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๓ หลังจากพระราชพิธีอภิเษกสมรสแล้ว

สมเด็จพระบรมราชชนนีได้ตามเสด็จฯ สมเด็จพระบรมราชชนก ไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเสด็จกลับไปทรงศึกษาต่ออีกครั้ง หนึ่ง เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๓ โดยสมเด็จพระบรมราชชนนี ได้ทรงศึกษาวิชา Basic Science in Nursing Home Economics ที่ ซิมมอนส์ คอลเลจ เมืองบอสตัน รัฐแมสซาชูเซตส์ และในระหว่างปีพุทธศักราช ๒๔๖๔ ถึงปี พุทธศักราช ๒๔๖๖ ทั้งสองพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปยัง ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปอีกหลายประเทศ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระราชโอรส พระราชธิดา ๓ พระองค์ คือ

๑. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ สมภพ ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๖

๒. พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ เสด็จพระราชสมภพ ณ เมืองไฮเดลเบิร์ก ประเทศ เยอรมนี เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๘

๓. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน เสด็จพระราชสมภพ ณ เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๗๐

สมเด็จพระบรมราชชนกและสมเด็จพระบรมราชชนนี
เสด็จนิวัตประเทศไทย พร้อมด้วยพระราชโอรสและพระราชธิดา
เมื่อเดือนธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๑ โดยสมเด็จพระบรม-
ราชชนกเสด็จไปประทับและทรงฝึกงานที่จังหวัดเชียงใหม่
และเนื่องจากพระพลานามัยของพระองค์ไม่ค่อยจะทรงสมบูรณ์
ประกอบกับทรงตรากตรำในพระราชกรณียกิจมากเกินไป
สมเด็จพระบรมราชชนกจึงประชวรหนัก และเสด็จสวรรคต
ในปีพุทธศักราช ๒๔๗๒ ขณะนั้นสมเด็จพระบรมราชชนนี
พระชนมายุเพียง ๒๙ พรรษาเท่านั้น

สมเด็จพระบรมราชชนนี ประทับอยู่ในประเทศไทย
จนถึงพุทธศักราช ๒๔๗๖ จึงเสด็จพร้อมด้วยพระราชโอรส
พระราชธิดา ไปประทับ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เพื่อ
การศึกษาของพระราชโอรส และพระราชธิดาทั้งสามพระองค์
ประทับ ณ “วิลลาวัฒนา” เมืองโลซานน์ และในปีพุทธศักราช
๒๔๗๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗
ทรงสละราชสมบัติ คณะรัฐบาลในขณะนั้น อันมีพระยาพหล
พลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรี ได้กราบบังคมทูลอัญเชิญ
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล เสด็จขึ้นครองราช
สมบัติสืบสันตติวงศ์ เป็นรัชกาลที่ ๘ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์
ซึ่งเป็นผลให้สมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงดำรงพระอิสริยยศ

(๖)

เป็นสมเด็จพระราชชนนีนับตั้งแต่บัดนั้น และทำให้พระราชภาระของพระองค์หนักยิ่งขึ้น เพราะต้องทรงถวายอภิบาล และถวายคำแนะนำเกี่ยวกับราชประเพณีขนบธรรมเนียมต่าง ๆ เกี่ยวกับหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ และเรื่องในพระราชสำนักแด่พระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่

ในเดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จนิวัตประเทศไทยเป็นครั้งแรก นับตั้งแต่ได้ขึ้นครองราชสมบัติ สมเด็จพระบรมราชชนนี โดยเสด็จพระราชดำเนินกลับมาพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ และสมเด็จพระอนุชาธิราช (คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน) ทั้ง ๔ พระองค์ประทับอยู่ในประเทศไทยชั่วระยะเวลาอันสั้นก็ต้องเสด็จพระราชดำเนินกลับไปประเทศสวิตเซอร์แลนด์อีก เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลยังทรงศึกษาไม่จบ ต้องเสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษาต่อ จนถึงพุทธศักราช ๒๔๘๘ สมเด็จพระบรมราชชนนี จึงได้โดยเสด็จพระราชดำเนินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล กลับประเทศไทยเป็นครั้งที่ ๒ ตามคำกราบบังคมทูลเชิญของรัฐบาลไทย แต่การเสด็จพระราชดำเนินกลับประเทศไทยครั้งนี้ ทำให้สมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงประสบกับความโศกเศร้าอย่างใหญ่หลวง ในพระชนม์ชีพของพระองค์ คือ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ เสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ แต่ด้วยน้ำพระทัยที่เข้มแข็ง และทรงศึกษาธรรมมาแล้ว จึงทำให้ทรงสามารถระงับทุกข์อันยิ่งใหญ่ไว้ได้ เพราะพระองค์จะต้องทรงถวายอภิบาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ซึ่งเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบต่อเป็นรัชกาลที่ ๙ และขณะนั้นทรงพระเยาว์ โดยเสด็จจากกลับไปประเทศสวิตเซอร์แลนด์อีก เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันต้องทรงศึกษาต่อ

ภายหลังที่ได้ทรงถวายอภิบาล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งเป็นพระบรมราชปิโยรสที่เหลืออยู่เพียงพระองค์เดียวแล้ว สมเด็จพระบรมราชชนนีได้ทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะศึกษาเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา โดยทรงศึกษาในมหาวิทยาลัยโลซานน์ และนอกจากวิชาที่เกี่ยวกับศาสนา และปรัชญาแล้ว ยังทรงศึกษาวิชาประกอบอื่นๆ อาทิ สังคมวิทยา กฎหมายระหว่างประเทศ ประวัติศาสตร์ วรรณคดี รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต และนับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันเสด็จนิวัตประเทศไทย และประทับในประเทศไทยเป็นการถาวรตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๙๔ เป็นต้นมา สมเด็จพระบรมราชชนนีมิได้ตามเสด็จกลับด้วย

แต่ได้เสด็จพระราชดำเนินกลับในคราวหลัง ประทับ ณ พระตำหนัก วังสระปทุม และได้เสด็จไปประทับพักผ่อนพระราชอิริยาบถ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์เป็นครั้งคราวเป็นประจำแทบทุกปี ตลอดระยะเวลาที่ประทับอยู่ในประเทศไทย ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันเป็นประโยชน์ต่อมวลพสกนิกร ต่อประเทศชาติ ต่อศาสนา และต่อพระมหากษัตริย์เป็นอเนกอนันต์นานัปการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงรำลึกถึงพระคุณอันประเสริฐ ที่พระราชชนกและพระราชชนนี ทรงมีต่อพระองค์ และทวยราษฎร์ตลอดมา จึงได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ประกาศเฉลิมพระนามพระอัฐิสมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ ตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า **สมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก** ทรงพระราชฐานันดรศักดิ์เสมอด้วยสมเด็จพระบวรราชเจ้าในพระบรมราชวงศ์ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และเฉลิมพระนามาภิไธย **สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์** ขึ้นเป็น **สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี** ดังปรากฏข้อความในพระบรมราชโองการประกาศเฉลิมพระนามาภิไธยเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๑๓ ตอนหนึ่งว่า

อนึ่งทรงพระราชดำริรำลึกถึงสมเด็จพระราชชนนี ว่าทรงพระคุณอันประเสริฐ ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันได้

บังเกิดประโยชน์แก่บ้านเมืองและประชาชนเป็นอเนกปริยาย มีพระนุททัยเปี่ยมด้วยพระเมตตากรุณาธิคุณ ทรงห่วงใยในความ เป็นอยู่ของประชาชนทั่วไป ได้เสด็จออกไปสอดส่องดูแลทุกข์สุข ของราษฎรตามจังหวัดต่าง ๆ อยู่เป็นเนืองนิตย์ แม้ว่าจะเป็น ท้องที่ห่างไกลทุรกันดารก็ยังทรงพระอุตสาหะเสด็จไปจนทั่วถึง โปรดให้จัดสร้างโรงเรียนชายแดนขึ้นเป็นหลายแห่งเพื่อให้เยาวชน ในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน ทรงจัดตั้งหน่วย แพทย์เคลื่อนที่ขึ้น และโปรดให้ออกไปทำการรักษาพยาบาล ประชาชนในท้องที่ต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร เมื่อใดมีภัยพิบัติเกิดขึ้น ก็เสด็จออกไปเยี่ยมเยียนผู้ประสบเคราะห์ประสบภัยโดยทั่วหน้า ประทานทรัพย์สินส่วนพระองค์แก่ทางราชการและองค์การกุศล ต่าง ๆ ให้จัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคตลอดจนยารักษาโรค เพื่อ นำไปแจกจ่ายบรรเทาความเดือดร้อน นอกจากนี้ยังได้เสด็จ ออกเยี่ยมเยียนเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร และพลเรือน ซึ่งมี หน้าที่ปฏิบัติราชการ ณ ชายแดนจนถึงฐานที่ปฏิบัติงาน โดยมี ได้ทรงห่วงเกรงต่อความยากลำบากและภัยอันตรายใด ๆ ด้วยทรง มุ่งหวังตั้งพระนุททัยที่จะให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนส่วน รวมเป็นสำคัญ ในด้านการพระศาสนานั้น ก็ได้ทรงสนับสนุนการ ศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างกว้างขวาง และได้ทรงบริจาควัตถุ ปัจจัยเกื้อกูลกิจการต่าง ๆ ในพระบรมพุทธานุศาสน์และในศาสนา อื่น ๆ อยู่เสมอ ในส่วนพระองค์เล่า ก็ทรงเป็นอุปการิณมีคุณูปการ

ยิ่งกว่าผู้ใด เบื้องต้นแต่ได้ทรงอภิบาลบำรุง และทรงอนุสาสน์
สั่งสอนความดีงามตามขัตติยราชประเพณี ตั้งแต่ทรงพระเยาว์มา
และยังมีพระหฤทัยสเนหาห่วงใยอยู่มิได้ขาด ทั้งได้ทรงรับ
พระราชภาระปฏิบัติราชการแผ่นดินในคราวที่เสด็จพระราช
ดำเนินไปต่างประเทศเป็นหลายครั้ง บัดนี้ สมเด็จพระราชชนนี
เสด็จเหลืออยู่พระองค์เดียวที่ทรงเป็นเขตอันล้ำเลิศ อันจะ
ให้เกิดสิริสวัสดิ์พิพัฒนามงคลแด่พระองค์

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
ให้ประกาศเฉลิมพระนามสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ ตามที่
จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า **สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราช
ชนนี** ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย อำนาจแห่งพระกตัญญู
กตเวทิตาธรรม และเทพดาเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงดลบันดาล
อภิบาลรักษาพระองค์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ให้ทรงเจริญพระชนมายุ พรรณ สุข พล ปฏิภาณ ธนสารสมบัติ
สรรพสิริสวัสดิ์พิพัฒนามงคล วิบุลยคุณผล สกलเกียรติยศ ปรากฏ
มโหฬารตลอดจิรัฏฐิตกาลเทอญ

การสำเร็จราชการแทนพระองค์

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ประทับอยู่ใน
ต่างประเทศเกือบตลอดรัชกาลที่ ๘ แต่เมื่อถึงรัชสมัยพระบาท-
สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน ได้มี

โอกาสเสด็จกลับมาประทับที่ตำหนักวังสระปทุม ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเยี่ยมเยียนราษฎร และได้รับพระราชทานพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นหลายครั้งหลายหน อาทิ ในคราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยือนสหรัฐอเมริกาและประเทศในยุโรป ประมาณ ๗ เดือน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๐๔ ในการนี้ได้ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจอย่างบริบูรณ์ ต่างพระเนตรพระกรรณ ได้ทรงลงพระนามาภิไธยในกฎหมายและประกาศสำคัญหลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี พ.ศ. ๒๕๐๓ พระราชบัญญัติปราคการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๐๓ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ ประกาศเรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ระหว่างระยะเวลา พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙ และประกาศเรื่องแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นต้น

นับว่าสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินเป็นสตรีพระองค์ที่ ๓ นับแต่สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๕ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระราชกริยาวัตรในทางพระศาสนา

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงศึกษาธรรมและปฏิบัติธรรมมาโดยตลอดทรงได้รับการปลูกฝังทางพระศาสนาและคุณธรรมมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ สิ่งเหล่านี้ได้ซึมซาบเข้าสู่พระราชหฤทัย และสั่งสมเป็นพระราชกุศลบารมี ทรงใช้เป็นพื้นฐานสำคัญแห่งการดำรงพระชนม์ชีพ และการปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่างๆ ในเวลาต่อมาอย่างเห็นได้ชัด นอกจากเพื่อความสุข ความเจริญในพระชนมชีพของพระองค์ยิ่งขึ้นแล้วยังเป็นการพระราชทานบทเรียนอย่างสำคัญในเรื่องศาสนา และคุณธรรมแก่พระโอรส ธิดา ทุกพระองค์ในเวลาต่อมา

นอกจากนี้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงสนพระราชหฤทัยในวิชาปรัชญา และศาสนาอื่นๆ ขณะที่ประทับในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ได้เสด็จไปทรงฟังคำบรรยายที่มหาวิทยาลัยโลซานน์ ทรงสนพระราชหฤทัยในพระพุทธศาสนา จนถึงกับทรงศึกษาภาษาบาลี และสันสกฤต เพราะทรงปรารถนาจะอ่านพระไตรปิฎกเอง ทรงศึกษาและปฏิบัติธรรมะ ทรงเข้าพระทัยในหลักธรรมอย่างแท้จริง จึงทรงปรารถนาจะให้ราษฎรได้เรียนรู้ เริ่มจากปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้ทรงอาราธนาสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก แห่งวัดบวรนิเวศ เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ เป็นพระศาสนโศภณเรียบเรียงหนังสือเรื่อง “วิธีปฏิบัติตนให้ถูกต้องทางธรรมะ” เป็น

หนังสือธรรมะเบื้องต้น ที่ประชาชนควรรู้และนำไปปฏิบัติเองได้ อีกทั้งได้มีพระราชปรารภว่านักศึกษาและข้าราชการที่ไปศึกษาต่อหรือไปปฏิบัติราชการ ณ ต่างประเทศ ควรมีหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเป็นคู่มือความรู้ไว้ศึกษาด้วย ได้ทรงอาราธนาพระสาสนโสภณ เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนอะไร” โดยพิมพ์แจกด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์

เมื่อทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ก็ได้โปรดให้อาราธนาพระสงฆ์จากวัดต่างๆ ไปเทศนาให้ข้าราชการสำนักพระราชวังฟัง โปรดให้มีการบรรยายธรรม ซึ่งเรียกว่า “รายการบริหารทางจิต” ทางสถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต เป็นประจำทุกเช้าวันอาทิตย์ การจัดพิมพ์หนังสือธรรมทางพระพุทธศาสนาสำหรับพระราชทานแจกแก่ข้าราชการและประชาชนทั่วไป เป็นต้น หลักธรรมที่ทรงพระราชดำริให้เผยแพร่แก่ประชาชนนั้นทรงเน้นเป็นพิเศษในเรื่องที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และโดยที่ในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรภาคใต้ทรงทราบว่าราษฎรไทยภาคใต้จำนวนมากนับถือศาสนาอิสลาม จึงทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักจุฬาราชมนตรี เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “ศาสนาอิสลามสอนอะไร” พิมพ์พระราชทานให้ราษฎรภาคใต้ และผู้สนใจโดยทั่วไป

กล่าวได้ว่าสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงนำคำสอนในพระพุทธศาสนาเป็นคติในการดำเนินพระชนม์ชีพ และทรงนำมาปฏิบัติอยู่เสมอ ทรงนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและช่วยเหลือแนะนำผู้อื่น ดังจะเห็นได้จากพระราชดำริ และลายพระหัตถ์ส่วนพระองค์ถึงบุคคลใกล้ชิด แนวพระราชดำริที่ทรงแสดงไว้มีหลายแง่มุม เช่น

คนดี

ทรงอธิบายถึงคนดีในพระราชดำริของพระองค์ว่า

“คนดีของฉันรี จะต้องเป็นคนไม่พูดปด ไม่สอพลอ ไม่อิจฉาริษยา ไม่คดโกงและไม่มีความทะเยอทะยานอย่างบ้าๆ แต่พยายามทำหน้าที่ของตนให้ดี ในขอบเขตของศีลธรรม”

ทำชีวิตให้มีความสุข

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงแนะนำให้รักษาสุขภาพให้แข็งแรงก่อน เพื่อจิตใจจะได้เข้มแข็ง ขณะเดียวกันต้องหมั่นสำรวจตนเอง คือ ฝึกอบรมจิตนั้นจะต้องมีศีล โดยการฝึกฝนให้ประกอบแต่กรรมดี ไม่หวังสิ่งตอบแทน ไม่มีประโยชน์ที่จะโลก หลง คนส่วนมากจะเสียคนเพราะความโลภ จึงต้องตัดโลภ หลง ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความสุขที่แท้จริงเกิดขึ้นจากความสงบใจนั่นเอง

ความหลงตัว ลืมตัว

“คนเราไม่ควรหลงตัว ลืมตัว มีความอวดดีว่าตนเก่ง ซึ่งเกิดขึ้นจากความประมาท ไม่ใช่ปัญญาจะเป็นผู้ที่ไม่เห็นโทษของความหลงตัว ลืมตัว จึงควรใช้ปัญญากับสติรักษาจิตของตนไว้เป็นนิตย์ มิให้หลงไหลไปในลาภ ยศ สรรเสริญ สุข จะใช้ลาภ ยศ ในทางที่ถูกเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและผู้อื่น เมื่อถึงคราวจะเสียก็ไม่เสียใจ จะสามารถรักษาความดีและจิตใจให้มีความสงบ มีสุข ได้อย่างสม่ำเสมอ” จึงทรงมุ่งมั่นให้อบรมในเรื่องสมาธิ ทำให้ปัญญาเจริญงอกงาม ใช้ปัญญาพิจารณาให้ทราบตระหนักรู้ถึงเหตุผลในการปฏิบัตินั้นๆ ตามเป็นจริง เมื่อใช้ปัญญาดังนี้ จึงจะไม่ปฏิบัติผิดทาง ทั้งจะไม่หลงตัว ลืมตัว การใช้ปัญญาจึงเท่ากับเป็นการใช้เกราะป้องกันอันตราย อันอาจจะเกิดขึ้นจากความหลงได้

เรื่องจิงหะชีวิต

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เคยรับสั่งเรื่องจิงหะชีวิตว่า แบ่งเป็น ๓ ระยะ ระยะที่หนึ่ง คือ แรกเกิดทุกคนเกิดมาเท่ากันหมด เพราะมาแต่ตัว ระยะที่สองคือขั้นสมมติต่างๆ เช่น ชื่อนั้น ชื่อนี้ บรรดาศักดิ์ อย่างนั้นอย่างนี้ เกิดตามมาเป็นของปลอม ระยะที่สาม ขั้นระลึกถึงความจริงได้ว่าชีวิตที่แท้จริงเป็นอย่างไร ไม่หลงไหลในสมมติต่างๆ รู้จักใช้ลาภ ยศ สิ่งสมมติเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์

ทางสู่ความสำเร็จ

ทรงเห็นว่า คนเราเมื่ออยู่ในโลกจะต้องเรียนรู้ความจริงต่าง ๆ ของโลกไว้ เพื่อให้มีชีวิตอยู่ในโลกได้ ต้องรู้จักทำตามสมควรให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ความสมควร ความเหมาะสม ความพอดี เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ต้องเอาใจใส่ศึกษาให้รู้ว่าเป็นอย่างไร ศึกษาได้โดยจิตที่มีสมาธิค่อย ๆ พิจารณาไตร่ตรอง

อบรมสมาธิ

ทรงเห็นความสำคัญของการมีสมาธิมากกว่าจะช่วยให้บุคคลประกอบการทำงานได้ดี การทำสมาธิทำให้ใจสงบไม่วอกแวก ทั้งยังทำให้ปัญญาที่มีอยู่แล้วเจริญออกงาม เพราะจิตที่มีสมาธิ ย่อมไม่ตื่นรน กระสับกระส่าย ทำให้มองเห็นปัญหาต่าง ๆ ได้ชัดเจน

พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการกุศลสงเคราะห์

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงงานเกี่ยวกับการกุศลสงเคราะห์ตั้งแต่ยังมีได้มีพระราชอิสริยยศ กล่าวคือในปี พ.ศ. ๒๔๗๑ ทรงตั้ง “คณะเย็บผ้า” ซึ่งประกอบด้วยผู้คุ้นเคย โดยทรงมีพระราชดำริว่าแม่บ้าน ควรใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้ทรงจัดให้มีการเย็บผ้า เช่น ผ้าอ้อม เสื้อเด็กอ่อน เป็นต้น แล้วพระราชทานสิ่งของเหล่านี้ไปตามโรงพยาบาลต่างๆ

พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการกุศลสงเคราะห์ ทรงประกอบพระราชกรณียกิจสงเคราะห์ประชาชนในด้านการแพทย์ การสาธารณสุข การศึกษา เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ให้ประชาชนมีฐานะและการศึกษาสูงขึ้น มีร่างกายแข็งแรง ทรงจัดตั้งหน่วยแพทย์อาสา และแพทย์ทางอากาศออกปฏิบัติงานโดยไม่คิดมูลค่า และต่อมาได้ทรงจัดตั้งมูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (พอ.สว.) เพื่อบริหารกิจการของหน่วยแพทย์อาสาอีกด้วย ทรงตั้งมูลนิธิสงเคราะห์ตำราวจตระเวนชายแดนและครอบครัว ได้พระราชทานพระราชมหัทธูปส่วนพระองค์ และทรงชักชวนผู้อื่นให้โดยเสด็จพระราชกุศลสร้างโรงเรียนตามชายแดน และท้องถิ่นทุรกันดารเป็นจำนวนเกือบ ๒๐๐ แห่ง ทั่วประเทศ ทั้งยังทรงอุดหนุนเสด็จฯ ไปทรงเปิดโรงเรียนด้วยพระองค์เองเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ทรงจัดตั้งกองทุนสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เพื่อพระราชทานทุนทรัพย์อุดหนุนกิจการสาธารณะประโยชน์ต่างๆ ดังที่มีหน่วยงานและมีผู้ได้รับพระมหากรุณาธิคุณอยู่เป็นนิจ โครงการสุดท้ายในพระราชูปถัมภ์คือมูลนิธิถันยรักษ์ ซึ่งสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเป็นประธานกิตติมศักดิ์และองค์อุปถัมภ์ ได้พระราชทานชื่อศูนย์ และพระราชทานเงินจากกองทุนสมเด็จพระย่า จำนวน ๑๒ ล้านบาท จัดตั้งศูนย์ถันยรักษ์ (Breast Center - โครงการวินิจฉัยเต้านม ซึ่งใช้

เครื่องมือที่ทันสมัย) โดยความร่วมมือกับคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล โครงการนี้ทรงเห็นว่าผู้หญิงไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับโรคนี้มาก ทรงมีพระราชปณิธานแน่วแน่ที่จะช่วยประชาชนทุกระดับ และมีรับสั่งว่าศูนย์ถันยรักษ์จะต้องช่วยคนยากจน ถ้าหากเขาไม่มีเงินมาก็รักษาได้

พระมหากษัตริย์คุณของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีที่มีต่อพลสกนิกร พระเมตตาที่พระราชทานแก่ชนทุกหมู่เหล่าทั่วทุกทิศ เป็นผลที่ประชาชนถวายสักการะเทิดทูนถวายพระราชสมัญญาว่า “สมเด็จพระย่า” และ แม้กระทั่งชาวเขาก็ใช้ภาษาพื้นเมืองภาคเหนือเทิดทูนว่าเป็น “แม่ฟ้าหลวง”

การประกอบพระราชกรณียกิจด้านศิลปหัตถกรรม

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงโปรดการทำสวน ทรงเก็บดอกไม้ป่ามาอัดแห้ง และทรงตกแต่งให้งามทำเป็นบัตรอวยพรปีใหม่

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๓ นั้น ในเวลาที่ทรงว่างจากพระราชกิจ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีจะทรงประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ สำหรับจำหน่ายหารายได้สมทบทุนสาธารณกุศล มีเครื่องปั้นดินเผา บัตรอวยพรความสุขปีใหม่ ซึ่งทำด้วยดอกไม้ ฝักรองจานรองแก้วถักด้วยเข็มโครเชต์ และไม้กวาดทำด้วยป่านศรนารายณ์อย่างประณีต ทนทาน มีสีสันสวยงามน่าใช้ เป็นต้น สิ่งที่ทรง

จ.บุรีรัมย์ และได้พระราชทานพระราโชวาทเป็นครั้งแรกในการพระราชทานธงประจำรุ่นว่า

“บ้านเราได้มีลูกเสือชาวบ้านมาหลายชุดแล้ว ข้าพเจ้าได้สังเกตและพิจารณาทบทวนหลายหนถึงผลของการอบรมและปฏิบัติดีเพื่อประโยชน์ตนและผู้อื่น และทั้งยังอยู่ในกรอบของศีลธรรมด้วย ข้าพเจ้าขอชมเชยอย่างจริงใจแก่ผู้ริเริ่ม วิทยากรทั้งหลาย และลูกเสือชาวบ้าน ผู้สนับสนุนด้วย ที่ได้พยายามที่จะให้ลูกเสือชาวบ้านยินยอมอยู่ตลอดไป เพื่อเราเองทุกคนและเพื่อความเจริญของชาติบ้านเมืองในที่สุด”

น้ำพระราชหฤทัยที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงมีต่อกิจการลูกเสือชาวบ้าน ได้สร้างความเป็นปึกแผ่นและสร้างความมั่นคง ให้เกิดบนแผ่นดินไทย ทำให้คนไทยได้อยู่เย็นเป็นสุขมาจนถึงวันนี้

แม่ฟ้าหลวงแห่งปวงชนชาวไทย

ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๑๔ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หรือ “แม่ฟ้าหลวง” ของชาวเขา ทรงพบว่าชาวเขาส่วนใหญ่มีความลำบากยากแค้น ทำให้ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพ ในทางที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น ทางด้านการเกษตร มีการทำไร่เลื่อนลอย โดยตัดไม้ทำลายป่าอันเป็นต้นน้ำลำธาร อพยพย้ายที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง ปลูกพืชเสพติดที่เป็นอันตราย

นอกจากนั้นทรงพบว่า ชาวเขาเผ่าต่างๆ ล้วนมีศิลปหัตถกรรมประจำเผ่าควรที่จะส่งเสริมและอนุรักษ์ไว้ให้เป็นอาชีพ แต่เนื่องจากขาดการศึกษา ถูกเอารัดเอาเปรียบและไม่ได้รับความเป็นธรรมจึงมีพระราชดำริที่จะทรงแก้ไขปัญหาลำนี้ โดยพระราชทานความช่วยเหลือชาวเขาเผ่าต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และพระราชทานเงินเป็นทุนประเดิมจัดตั้งมูลนิธิ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ เรียกว่า “มูลนิธิส่งเสริมผลผลิตชาวเขาไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี”

ต่อมามูลนิธิจัดซื้อที่ดินเป็นสถานที่ของตนเอง จึงดำเนินการอบรม และให้การศึกษาแก่เยาวชนชาวเขาเผ่าต่างๆ ให้เรียนรู้อาชีพพื้นฐาน เช่น ภาษาไทย การคำนวณเบื้องต้น เพื่อให้เยาวชนเหล่านี้กลับไปเป็นกำลังในการพัฒนาทัศนคติใหม่ๆ ในหมู่บ้านของตน เมื่อกิจกรรมของมูลนิธิเพิ่มมากขึ้น “แม่ฟ้าหลวง” จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ จัดซื้อที่ดินในจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นที่ตั้งของ “ไร่แม่ฟ้าหลวง” ในปัจจุบัน ปัจจุบันนี้สภาพความเป็นอยู่ของชาวเขาโดยทั่วไปดีขึ้น จึงทรงขยายการดำเนินงานไปยังผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร โดยไม่ทรงเลือกว่าเป็นชาวเขาหรือชาวพื้นราบ และได้พระราชทานจัดตั้ง “มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง” ขึ้นเพื่อประกอบคุณประโยชน์ต่อสังคม และการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและจิตใจของประชาชนในท้องถิ่น ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและศิลปวัฒนธรรมของชาวเขาในภาคเหนือมาอย่างต่อเนื่อง

มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาดอยตุง(พื้นที่ทรงงาน) เริ่มจากการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน เช่น งานสร้างทาง งานจัดหาแหล่งน้ำ การจัดหาไฟฟ้า และที่สำคัญคือดำเนินการตามแผนงานอนุรักษ์ และพัฒนาป่าไม้ พัฒนาด้านการเกษตร ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และสร้างพระตำหนักดอยตุง เป็นที่ประทับและทรงงานของ “แม่ฟ้าหลวง”

ในด้านการอนุรักษ์ และพัฒนาป่าไม้ มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงเข้าร่วมกิจกรรมของกรมป่าไม้ กรมการปกครอง และหน่วยงานอื่นๆ จัดให้มีการปลูกป่าแบบประชาราษฎร์ โดยได้รับการสนับสนุนกล้าไม้จากหน่วยราชการต่างๆ ด้วยพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อมโครงการปลูกต้นไม้ขึ้นเริ่มต้น จำนวน ๔๐,๐๐๐ ต้น เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๑ จากนั้นได้แผ่ขยายไปทั่วเขตป่าเขาในภาคเหนือ โดยเฉพาะในเขตที่เป็นต้นน้ำลำธารซึ่งถูกบุกรุกทำลาย

พ.ศ. ๒๕๓๒ “แม่ฟ้าหลวง” ทรงใช้เวลาว่างส่วนใหญ่นบนดอยตุง ทรงเพาะกล้าไม้ด้วยพระองค์เอง และเสด็จฯ ไปทรงปลูกป่าไม้ในพื้นที่หลายแห่ง ในการประทับที่ตำหนักดอยตุง ได้ทรงติดตามผลงานปลูกต้นไม้ที่ได้ทรงปลูกไว้อย่างใกล้ชิด ทรงใส่ปุ๋ย และทรงบำรุงรักษาด้วยพระองค์เอง

โครงการพัฒนาโดยดุง (พื้นที่ทรงงาน) จังหวัดเชียงราย ซึ่งเริ่มด้วยการปลูกป่า ๙,๐๐๐ ไร่ ได้ขยายผลออกไปทั่วประเทศ ทั้ง ๗๓ จังหวัด ด้วยการปลูกต้นไม้อีก ๙๐,๐๐๐ ต้น ในวโรกาสที่ “แม่ฟ้าหลวง” ทรงเจริญพระชนมายุ ๙๐ พรรษา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ และมีการปลูกป่ายังชีพด้วยต้นไม้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการใช้สอย และการบริโภคอีก ๔,๐๐๐ ไร่ และจะขยายกิจการอย่างต่อเนื่องกันไป

ความห่วงใยของ “แม่ฟ้าหลวง” ที่ทรงมีต่อพสกนิกร ซึ่งอยู่ในสภาวะที่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเสื่อมลงทุกขณะ เป็นอีกสาเหตุหนึ่งซึ่งทำให้พระองค์ต้องทรงพระราชกรณียกิจอย่างหนักต่อเนื่องกันมาช้านาน การร่วมมือ ร่วมใจด้วยความสามัคคีของประชาชนทั้งประเทศได้ทูลเกล้าฯ ถวายทุนทรัพย์เพื่อการปลูกป่า จึงเป็นการช่วยฟื้นฟูดูแลธรรมชาติเปรียบเสมือนการสนองตอบต่อพระมหากรุณาธิคุณ ที่ทรงปฏิบัติพระราชกิจนานาับประการตลอดพระชนมชีพ

การเสด็จสวรรคต

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเริ่มมีพระอาการประชวรตั้งแต่ทรงหกกล้มในห้องพระบรรทม ประทับรักษาพระองค์ระหว่างวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๓๔ - ๑๔ กันยายน ๒๕๓๔ ณ ตึก ๗๒ ปี ชั้น ๕ โรงพยาบาลศิริราช จากนั้นต้องเข้า

(๒๔)

รับถวายการรักษาที่โรงพยาบาลศิริราชอีก ๒ ครั้ง ในวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๖ - ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๗ และระหว่างวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๓๗ - ๒๖ มีนาคม ๒๕๓๘ ก่อนจะเข้ารักษาพระอาการประชวรครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๓๘ และสวรรคตเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ เวลา ๒๑.๑๗ น. รวมพระชนมายุได้ ๙๔ พรรษา และมีพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๓๙

สารบัญ

ศาสนาอิสลามสอนอะไร

๑. การกล่าวปฏิญาณตน
๒. การนมัสการ ๕ เวลา
๓. การบริจาคทรัพย์ตามศาสนบัญญัติ
๔. การถือศีลอด ในเดือนรอมฎอน
๕. การประกอบพิธีฮัจย์

หน้า

๑

๑

๒

๓

๕

๖

ศาสนาอิสลามสอนอะไร

อิสลามเป็นนามของศาสนาหนึ่ง ซึ่งนับถืออัลเลาะห์เป็นพระเจ้า และมีนบีมุฮัมมัดเป็นผู้เผยแพร่หลักการศาสนาเป็นศาสดาองค์สุดท้าย การเผยแพร่เป็นไปตามโองการของพระผู้เป็นเจ้าซึ่งประทานลงมาตามเหตุการณ์ของโลก และโองการต่าง ๆ นั้นได้รวบรวมเขียนไว้เป็นคัมภีร์ในโอกาสต่อมา ซึ่งเราเรียกว่า พระคัมภีร์อัลกุรอาน

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาแห่งจิตใจ ศาสนาแห่งความรู้สึกนึกคิด ศาสนาแห่งการปฏิบัติ ศาสนาอิสลามไม่มีสิ่งใดเป็นเครื่องหมายแทนหรือรูปสักการะ แต่เราปฏิบัติศาสนกิจด้วยการระลึกถึงพระเจ้า ด้วยจิตใจจริง ๆ ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเราเรียกว่า มุสลิม หรือ อิสลามิกชน มุสลิมจะต้องปฏิบัติศาสนกิจเท่าๆกันทั้งชายและหญิง ด้วยหลัก ๕ ประการ หรือเรียกว่า มุขยบัญญัติ ๕ ประการ คือ

๑. การกล่าวปฏิญาณตน หมายถึงผู้ที่จะยอมรับนับถือศาสนาอิสลามนั้นต้องปฏิญาณตน และเชื่อถือโดยเด็ดขาดว่ามีพระผู้เป็นเจ้าสร้างโลก สรรพสิ่งในโลก คืออัลเลาะห์องค์เดียว คำปฏิญาณนั้นมีความหมายว่า “ข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าที่เคารพสักการะโดยเที่ยงแท้ นอกจากอัลเลาะห์องค์เดียว และขอปฏิญาณว่านบีมุฮัมมัดเป็นทูตของพระองค์อัลเลาะห์”

จะเห็นได้ว่าหลักข้อแรกของการปฏิบัตินั้นอยู่ที่จิตใจ เพราะการกล่าวจะเป็นผลได้ ต้องด้วยมีจิตใจมุ่งตรงตามความหมายดังกล่าว และเป็นการกล่าวที่วาจาและใจต้องตรงกัน เพียงกล่าว ๒ ประโยคนี้พร้อมกับจิตใจมุ่งตรงก็นับว่าเราได้ยอมรับนับถือศาสนาอิสลามโดยสมบูรณ์ และผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามอยู่แล้วก็ต้องกล่าว ๒ ประโยคนี้อยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาละหมาด ๕ เวลา เป็นการเตือนใจให้ระลึกถึงพระเจ้าและศาสดา และขอบคุณอยู่เสมอที่เราได้มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ แม้ใครได้ยินคำกล่าวหรือไม่ก็ตาม และหากกล่าวบ่อยๆ ก็จะเป็นกุศล

๒. การนมัสการ ๕ เวลา การทำนมัสการนี้ไม่ต้องใช้เวลามากนัก เพียง ๑๐ นาที ก็จะเป็นการเพียงพอ การทำนมัสการคือการสำรวมจิตใจระลึกถึงพระผู้เป็นเจ้า นับว่าเป็นการฝึกจิตและเพิ่มพูนความสามารถในการตั้งสมาธิโดยหัวใจบริสุทธิ์ เป็นการผ่อนคลายความนึกคิดที่ฟุ้งซ่าน และผ่อนคลายความตึงเครียดในการประกอบภาระงานได้เป็นอย่างดี การนมัสการ ๕ เวลา นั้นคือ เช้า บ่าย เย็น ค่ำ และกลางคืน การนมัสการในเวลาบ่ายหรือเย็นก็ไม่ทำให้เสียเวลาการประกอบภาระงาน เพราะตรงกับเวลาพักผ่อนของเราพอดี คือประมาณเที่ยงครึ่ง สี่โมงครึ่ง ห้าโมงครึ่ง ถ้าผู้ใดปลีกเวลาทำได้ก็เป็นการดีเสียกว่าจะพักผ่อน

เฉยๆ เพราะจะช่วยเพิ่มพูนกำลังทางจิตใจ สงบอารมณ์ หลังจากนั้น
ก็จะเกิดความสุขขึ้น เริ่มต้นกิจการใหม่ด้วยดี เกิดผลดีทางการงาน
การประกอบพิธีนมัสการทำได้ทุกที่ แม้มิใช่มัสยิด แต่ขอให้มี
ความสะอาดเท่านั้น ฉะนั้นถ้าสถานที่ทำงานจะได้จัดห้องเล็กๆ ไว้
ก็จะทำกันได้โดยสะดวก เพราะทำที่ละก็คนก็ได้ ทำเป็นหมู่ก็ได้
โดยผินหน้าไปทางกะอ์บะอ์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมของมุสลิม ผู้ที่จะ
ประกอบบัญญัติข้อนี้ ต้องเป็นผู้มีความสะอาดในเครื่องแต่งกาย
ร่างกาย ต่อจากนั้นก็ต้องทำความสะอาดทางใจ คือการสำรวม

มนุษย์เราโดยปกติวิสัย ถ้าได้ทำการตบแต่งร่างกาย
อยู่เสมอ ก็จะแลดูสะอาดสะอ้าน ฉ้นใดก็ดี การที่มุสลิมต้องมี
ภารกิจในการที่ต้องกระทำนมัสการ วันหนึ่งกับคืนหนึ่ง ๕ เวลา
ก็ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นว่า เราได้ชำระร่างกายของเรา ๕ ครั้ง
เพราะก่อนจะทำการนมัสการ เราต้องชำระมลทินในตัวของเราก่อน
อาทิ - ล้างฝ่ามือ ล้างหน้า ล้างมือถึงข้อศอก เช็ดศีรษะ และ
ล้างเท้าถึงตาตุ่ม ความสะอาดก็จะมีขึ้นแก่ตัวเรา ใบหน้าของเรา
ก็จะนวลผ่องอยู่ตลอดเวลา ถูกต้องตามสุขอนามัย

หลักข้อนี้จึงก่อให้เกิดพลังทางจิต เป็นผู้ที่มีจิตใจบริสุทธิ์
สะอาด ปราศจากอคติ และเยือกเย็น

๓. การบริจาครทรัพย์ตามศาสนบัญญัติ คือการจัดให้
มีระบบการสังคมสงเคราะห์ประการหนึ่ง เพื่อช่วยเหลือให้ผู้อื่น

มีการกินดีอยู่ดี ด้วยการบริจาคเงินทอง สิ่งเพาะปลูก สิ้นค้า ผลไม้ (อินทผลัม องุ่น) ปศุสัตว์ ที่มีอยู่ในครอบครอง เมื่อครบ ๑ ปี ด้วยอัตราที่คิดไว้ตามหลักการทางศาสนา คือร้อยละ ๒ $\frac{1}{2}$ ต่อปี แก่บุคคล ๘ ประเภท คือ

- ๓.๑ คนอนาถา เด็กกำพร้า
- ๓.๒ คนขัดสน
- ๓.๓. เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้รับ
- ๓.๔ ผู้เลื่อมใสเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามในระยะแรกๆ
- ๓.๕ โฉ่ทาส
- ๓.๖ ผู้เป็นหนี้มาเพื่อการกุศล
- ๓.๗ คนเดินทางที่ขาดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
- ๓.๘ นักรบ

การปฏิบัติดังกล่าวแล้ว ก็คือหลักการสังคมสงเคราะห์ ปัจจุบัน คือให้ผู้มีฐานะดีได้มีโอกาสในการอุปถัมภ์ค้ำชูผู้มีฐานะต่ำกว่า หรือใช้ทรัพย์สินที่จำเป็นที่ดินจะต้องบริจาคไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ผู้ใดประกอบตามศาสนบัญญัติข้อนี้ก็จะเป็นผู้มีใจเมตตากรุณาต่อผู้อื่น ผู้ที่บริจาคตามหลักการที่ศาสนบัญญัติไว้ และเลือกบริจาคกับบุคคลต่างๆ ดังกล่าวนั้นตามที่เห็นสมควร ผู้ใดที่เป็นผู้ที่จะต้องบริจาคก็รู้อยู่กับตนเอง เพราะทุกคนรู้ว่าตนเองนั้นมีทรัพย์สินเท่าใด ควรจะบริจาคเท่าใด และถ้าหาก

จะไม่บริจาศก็ไม่มีใครว่าอะไร เพราะเป็นบทบัญญัติทางศาสนา ไม่มีการลงโทษในโลกนี้ แต่เมื่อเขาเดินทางไปที่พระเจ้าเป็นเจ้าในโลกหน้า เขาก็จะต้องถูกชำระบาปในการปกปิดของเขา และในการบริจาศศาสนาก็ไม่ให้ทำอย่างแบบโอ้อวดในความมั่งมีด้วยการบริจาศข้อนี้ผิดกับการบริจาศทาน เพราะการบริจาศทานไม่มีข้อกำหนด แล้วแต่ศรัทธา และทำได้ทุกโอกาส

๔. การถือศีลอดในเดือนรอมดอน คือการละเว้นจากการกิน การดื่ม นับตั้งแต่แสงอรุณขึ้นจนกระทั่งพระอาทิตย์ตก ในเดือนที่ ๙ ของศักราชอิสลามเป็นเวลาหนึ่งเดือน การถือศีลอดก็มีข้ออดอาหาร อดน้ำเท่านั้น ยังต้องถึงพร้อมด้วยการอดกลั้นต่อกิเลสและความอ่อนแอทั้งหลายอีกด้วย การถือศีลอดที่ทำกันมากก็เนื่องจากความเชื่อมั่น และศรัทธาในเอกองค์อัลเลาะห์ ซึ่งก่อให้เกิดพลังในดวงจิตที่จะต่อสู้กิเลสทั้งหลายและสามารถประกอบกิจการงานได้อย่างปกติสุขเช่นในเดือนอื่น ในระหว่าง การถือศีลอดจะต้องเว้นจากการพูดหยาบคาย ชั่วช้าลามกและอื่นๆ พยายามทำความดีมากเป็นพิเศษเหนือเดือนอื่นแจกจ่ายอาหาร แก่ผู้ถือศีลอดและยากจน หมั่นประกอบศาสนกิจ บัญญัติข้อนี้เป็นบัญญัติที่มุสลิมทั้งชายและหญิงจะต้องถือปฏิบัติ เว้นแต่ผู้เดินทางไกล ผู้ป่วยที่แพทย์ห้าม หญิงที่มีครรภ์ หญิงมีนม หญิงที่มีประจำเดือน ผู้ชราภาพ แต่อย่างไรก็ดีต้องงดใช้ในเวลาอื่นหรือเดือนอื่นตามความสามารถของผู้ที่ขาดการถือศีลอดไว้

โดยธรรมชาตินี้หากผู้ใดปฏิบัติก็จักเป็นผู้รักสงบ มีขันติ ธรรม มีความเมตตากรุณา มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นในความ ยากลำบากทั้งหลาย รักระเบียบวินัย ปฏิบัติตามแบบแผนของ กฎหมายบ้านเมือง มั่นคงในศีลธรรม ซึ่งทุกอย่างเป็นสิ่งที่ ประเสริฐที่จะช่วยกันพัฒนาจิตใจมนุษย์ให้สูงส่ง

การถือศีลอดบางทีก็เหมือนว่าเป็นวิธีการทางศาสนาที่ ค่อนข้างยากลำบาก แต่ที่จริงแล้วความยากลำบากนี้หาเป็นการ บั่นทอนชีวิตหรือสิ่งประกอบอย่างไรไม่ หากเป็นการลดความสุข ความฟุ้งซ่านอันเกิดขึ้นเพราะจิตใจของเรา เอาแต่ไฝหาความ พุ่มเฟิยอย่างไม่รู้จักหยุดรู้จักหย่อน ในด้านสุขภาพก็ไม่มีอะไร ที่จะเป็เครื่องบั่นทอน เพราะในระยะหนึ่งเดือนนั้นเรา รับประทานเป็นเวลา หยุดเป็นเวลา เป็นการพักผ่อนไปในตัว ไม่ทำให้เกิดท้องเสีย หรือมีโรคอื่นแทรกประการใด และสามารถ ลดความสมบูรณ์เกินไปลงได้ด้วย

การถือศีลอดต้องปฏิบัติทุกคน ไม่มีข้อยกเว้นสำหรับ คนรวย คนจน ผู้หญิง ผู้ชาย พระศาสนา หรือกษัตริย์ก็ต้อง ถือปฏิบัติทุกคน

๕. การประกอบพิธีฮัจญ์ บัญญัติข้อนี้สำหรับมุสลิมที่มี ความสามารถจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครมักกะห์ ประเทศซาอุดีอาระเบียได้ ความสามารถในที่นี้หมายถึงมีทรัพย์สิน

พอที่จะเดินทางไปและกลับ มีพอจะเลี้ยงครอบครัวที่อยู่ข้างหลัง มีความปลอดภัยในการเดินทาง มีสติสัมปชัญญะ มีร่างกายแข็งแรง พิธีฮัจญ์จะต้องประกอบ ณ นครมักกะห์ ประเทศซาอุดี-อาระเบียแห่งเดียว จะจำลองสถานที่นี้มาไว้ที่ใดเพื่อประกอบศาสนกิจข้อนี้ไม่ได้ การประกอบพิธีฮัจญ์มีหลักการใหญ่ คือ การเวียนรอบไบตุลเลาะห์ อันเป็นมัสยิดหลังแรกที่ถูกสร้างขึ้นสำหรับมนุษยชาติ เป็นทิศทางที่พี่น้องมุสลิมใช้ผืนหน้าไปเมื่อทำนมัสการ เป็นสถานที่สำหรับประกอบศาสนกิจของประชากรมุสลิมทั่วทุกมุมโลก โดยมีได้คำนึงถึงความแตกต่างในศักดิ์ตระกูล ความมั่งคั่งในสารสมบัติ ความยากจน ผิวพรรณ และชาติชั้นอย่างใด แต่คำนึงในศักดิ์ศรีแห่งมนุษยชาติซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ด้วยพลังและค่าใช้จ่ายของตนเองตามใจสมัคร ด้วยเครื่องแต่งกายอย่างเดียวกันทั้งหมด ไปรวมในสถานที่เดียวกัน ในเวลาเดียวกัน ด้วยจิตสมาธิมุ่งตรงต่อเอกภาพของอัลเลาะห์เจ้า เปรียบเสมือนองค์การสหประชาชาติในปัจจุบัน และเพื่อทำความรู้จักกับนานาชาติ

ผู้ปฏิบัติศาสนกิจในข้อนี้ จะได้หลักสามัคคีธรรมเป็นประการแรก เพราะการอยู่ร่วมกันของบุคคลหลายประเภทนี้จะอยู่ร่วมกันได้ก็เพราะการสร้างความเข้าใจดีต่อกัน สร้างความเห็นอกเห็นใจต่อกัน อันนำมาซึ่งความเป็นเอกภาพของมวลมุสลิม นอกจากนี้ยังเป็นการให้ทุกคนได้สำนึกว่าความเท่าเทียมกัน

เพราะในขณะที่ประกอบศาสนกิจนั้น เราต้องอยู่ในสถานที่เดียวกัน แต่งกายเหมือนกัน ไม่มีการเหลื่อมล้ำต่ำสูง ผู้ที่เคยอยู่ใน เคนาสนีใหญ่โตก็ต้องมาอยู่ในพื้นที่เดียวกับผู้ที่อยู่ในบ้านเล็ก ๆ ผู้ที่เคยใช้เครื่องแต่งกายที่โอ้อ่า ก็ลดมาใช้เครื่องแต่งกาย เหมือนกับผู้ที่เคยใช้ผ้าถุงผืนห่มผืน กินอยู่หลับนอนในทะเลทราย ไม่มีฟูกรองรับ เป็นระยะเวลาของการสำนึกตัว รู้จักความยาก ลำบาก และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากขึ้น มีความอดทน ในสภาพการต่าง ๆ รู้จักการอยู่ร่วมกัน รู้จักการเดินทาง เป็นต้น

บัญญัติข้อนี้เป็นบัญญัติที่บังคับสำหรับผู้มีฐานะ ความสามารถที่จะเดินทางไปได้เท่านั้น ให้มุสลิมพึงมีโอกาส ได้ปฏิบัติในชั่วชีวิตหนึ่งเพียงครั้งหนึ่งเท่านั้นสำหรับส่วนตัว ส่วนผู้ที่ไม่อยู่ในข่ายดังกล่าวนี้ ก็ไม่เป็นการบังคับที่จะถือ ปฏิบัติ เพียงแต่ให้มีใจยึดมั่นในหลักธรรมก็เพียงพอแล้ว

มุขยบัญญัติ ๕ ประการที่กล่าวมาแล้วนี้ มุสลิมถือ ปฏิบัติได้อย่างเคร่งครัด ก็เพราะความเกรงกลัว รักและนับถือ ในพระผู้เป็นเจ้า ผู้ใดเกรงกลัวเขาก็จะกระทำในสิ่งที่พระองค์ทรงใช้ และงดเว้นในสิ่งที่พระองค์ทรงห้าม เพราะพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้น ที่จะบันดาลให้ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้เกิดขึ้นมา ให้เราตาย ให้เราเกิด ให้เราเป็นสุข ให้เราทุกข์ ให้เรารวย ให้เราจน ให้มี ความลำบาก ให้มีความสบาย และเราทุกคนก็คือผู้รับ โดยเหตุนี้ เราต้องเกรงกลัวด้วยการปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม อีกประการหนึ่ง

มุสลิมมีความเชื่อถือว่าทุกชีวิตจะต้องตาย และจะต้องไปอยู่ในแดนสุคติ (สวรรค์) หรือแดนทุคติ (นรก) ด้วยการกระทำของตน เป็นเครื่องชี้ทางไป หากทำสิ่งที่ดี ประพฤติดีก็จะไปอยู่ในแดนที่มีความสุข หากเราประพฤติชั่ว เราก็จะได้ไปอยู่ในแดนที่มีแต่การทรมาน

จากความเกรงกลัวและความศรัทธาว่า ทุกชีวิตจะต้องได้รับผลตอบแทนในการทำความดีนี้ ทำให้มุสลิมทำแต่ความดีทั้งในที่ลับและที่แจ้ง แม้ว่ามนุษย์จะมองไม่เห็น แต่จะเชื่อมั่นว่าจะมีพระศาสนเทวทูตเป็นผู้คอยจดความดีและความชั่วของเราไว้ เพื่อชำระบาปบุญของเราในภพหน้า

นบีมุฮัมมัด มุสลิมถือว่าเป็นศาสดาองค์สุดท้ายในศาสนาอิสลาม แต่เป็นผู้ที่ได้รับโองการพิเศษจากพระองค์อัลเลาะห์เจ้าเพื่อนำไปสั่งสอนมนุษย์ พระองค์ได้ประทานหลักศาสนบัญญัติลงมาอย่างครบถ้วนแก่ศาสดาองค์นี้ ฉะนั้นท่านนบีมุฮัมมัดจึงเป็นผู้ที่ได้รับความโปรดปรานเป็นพิเศษจากพระผู้เป็นเจ้า ท่านก็ต้องมีอะไรพิเศษในตัว นับตั้งแต่อุปนิสัย บุคลิกลักษณะและอื่นๆ ซึ่งบุคคลรุ่นหลังจะได้ถือเป็นตัวอย่าง และเจริญรอยตาม พระวาระของท่านตอนหนึ่งสอนให้มนุษย์เป็นผู้มีมารยาทดี อันเป็นคุณสมบัติที่ทุกคนควรจะได้ปลูกฝัง พระวาระของท่านตอนนั้นมีความว่า

“ศรัทธาชนที่มีความศรัทธาอันสมบูรณ์นั้น คือผู้ที่มีมารยาทดียิ่งในหมู่เขา”

อุปนิสัยของท่านนบี มีอะไรบ้างที่ควรจดจำ และขอยกมาเป็นบางข้อเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และอบรมสั่งสอนกุลบุตรกุลธิดาของท่านคือ

๑. มีความละเอียดแก่ตนเอง ที่จะละเมิดข้อห้ามของพระเจ้า
๒. ให้ความสงเคราะห์แก่ผู้ที่มาขอ หรือคนยากจน
๓. ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้ขัดสน
๔. เมื่อพบปะเพื่อนฝูงให้การทักทายก่อน
๕. ไม่เย่อหยิ่ง จองหอง อวดดี
๖. ไม่ถือตัว ไม่ยกตนข่มท่าน

แนวทางปฏิบัติ ๖ ประการที่กล่าวมา ล้วนแต่เป็นอาการอันหาที่เปรียบมิได้ แม้ผู้ใดจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าแพรพรรณและเครื่องประดับที่สูงด้วยค่า แต่ถ้าหากขาดอาการ ๖ ประการ ก็หาเป็นบุคคลที่ควรแก่การยกย่องไม่

ศาสนาอิสลาม สอนให้คนยึดมั่นในศาสนาและละเว้นจากการทำลายตนเอง การฟุ่มเฟือยหรือสุร่ยสุร่าย การทำตนให้เป็นที่อับยศอดสู และการเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน นั่นคือสอนคนให้ห่างเหินจากกิเลสและอบายมุขต่างๆ ซึ่งเป็นเครื่องบั่นทอนอนาคต นอกจากสอนให้ละเว้นแล้วยังได้วางบทลงโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิดในวันปรภพอีกด้วย

คุณธรรมที่ควรปลูกฝังในตัวเอง ศาสนาอิสลามก็สอนให้

รู้จักการขอบคุณผู้ที่มีพระคุณ ให้มีความอดทนในการทำความดี อดทนในการละเว้นความชั่ว ปลูกความรักความบริสุทธิ์ใจ ให้พอเพียงในสิ่งที่ตนมีอยู่ และให้ทำตนเป็นที่ไว้วางใจของผู้อื่น และตรงกันข้ามก็ให้หลีกเลี่ยงจากการพูดเท็จ การผิดสัญญา การสงสัยคนอื่นในทางชั่ว การคิดว่าตนเองวิเศษกว่าคนอื่น การโอ้อวด การบันดลโทสะ การตระหนี่ถี่เหนียว การอิจฉาริษยา การกล่าวร้ายป้ายสี การยุแหย่ การนินทา และการทุจริต การสาบานเท็จ

คุณธรรมจะเพิ่มพูนและธรรมจะค่อยๆหายไป ถ้าเราได้อุปปฏิบัติในมุขยบัญญัติอย่างจริงจัง เพราะคนเราถ้ามีการสำรวมจิตใจได้ ก็จะก่อให้เกิดคุณธรรมทั้งสิ้น ฉะนั้นจึงพอจะสรุปได้ว่าหลักศาสนบัญญัติข้อใหญ่ๆ ๕ ประการนั้น เป็นที่มาแห่งคุณธรรมทั้งหลาย เป็นบ่อเกิดแห่งการสังคมสงเคราะห์ เป็นบ่อเกิดแห่งการอยู่ร่วมกันด้วยความสุขทั้งสิ้น นอกจากนี้จะได้รับบุญกุศลตามที่พระองค์อัลเลาะห์เจ้าได้ทรงบัญญัติไว้แล้ว

อัลกุรอาน เป็นนามคัมภีร์สูงสุดของศาสนาอิสลาม เป็นคัมภีร์ที่รวบรวมคำตรัสของพระผู้เป็นเจ้า ที่ได้ประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัดที่ละเล็กละน้อย ตามเหตุการณ์ในสมัยนั้น จนครบถ้วน ในระยะเวลา ๒๒ ปี กับ ๓ เดือน รวมทั้งสิ้น ๖๖๖๖ วรรค มี ๑๑๒ บท แบ่งเป็น ๓๐ ส่วน ข้อความและสำนวนโวหารของพระคัมภีร์อัลกุรอานเป็นภาษาที่สูงสุด ซึ่งกวี

อาหรับชั้นสูงไม่สามารถที่จะประพันธ์เทียบเคียงได้ ข้อความในพระคัมภีร์อัลกุรอานแบ่งออกเป็นบัญญัติเกี่ยวกับคุณของการกระทำดี การกระทำชั่ว การบังคับและอนุญาตให้ปฏิบัติ การห้ามมิให้ปฏิบัติ การเปรียบเทียบ พงศาวดาร การอนุญาตและห้ามในเรื่องการอุปโภคบริโภค การวิงวอน และมีบางวรรคที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก เนื่องจากไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในสมัยนั้น พร้อมกันนั้น ก็มีบางวรรคที่นำมาแทนวรรคที่ยกเลิก พระคัมภีร์อัลกุรอานจึงเป็นคัมภีร์ที่สมบูรณ์ ไม่ขาดตกบกพร่อง ไม่มีการแก้ไขหรือสังคายนาโดยมนุษย์ และไม่มีข้อความที่ขัดแย้งกัน

ความสำคัญของพระคัมภีร์อัลกุรอานก็คือ เป็นหลักปฏิบัติโดยทั่วไป ประกอบด้วยภาคนมัสการ ความแพ่ง ครอบครัว มรดก และความอาญา นอกจากนั้นก็ยังมิวิthyการต่างๆ อีกมากมาย ข้อความในพระคัมภีร์นี้รวบรวมไว้ด้วยข้อความของคัมภีร์ต่างๆ ที่พระผู้เป็นเจ้าเคยประทานแก่ศาสนาดวงศ์ก่อนๆ และยิ่งกว่านั้นสรรพสิ่งทั้งหลายที่มีอยู่ในพิภพนี้ทั้งอดีตและอนาคตปรากฏอยู่ในใจความของพระคัมภีร์อัลกุรอานทั้งสิ้น

การที่ท่านนบีมุฮัมมัดได้รับพระคัมภีร์อัลกุรอาน เป็นเวลาที่ยาวนานมากถึงเกือบยี่สิบสามปี ตามเหตุการณ์ของโลกในสมัยนั้น ระยะเวลาจนถึงยี่สิบสามปี ถ้าเป็นมนุษย์ก็เป็นผู้ที่มีความคิดรอบคอบ มีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์ ข้อห้ามที่ลงมา

แต่ละครั้งก็เป็นการห้ามปรามทีละอย่าง ให้ทำทีละอย่าง เมื่อ
 ประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัดในขณะที่ท่านก้อยู่ในนครมักกะห์
 เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระเจ้า ประวัติศาสตร์ ความสงบสุข แต่เมื่อ
 ประทานลงมาขณะที่ท่านนบีมุฮัมมัดท่านก้อยู่ในนครมดีนะห์
 ลงบัญญัติทางศาสนา บาปบุญคุณโทษ ประชาชนจึงสามารถ
 ปรับตัวเองให้ทันเหตุการณ์ เปรียบเสมือนหนึ่งว่าเราสอน
 หนังสือเด็ก ถ้าเราสอนเหตุที่มาก่อน เด็กจะมีความเข้าใจ และ
 ต่อมาถ้าสอนว่า คุณและโทษมีอย่างไร เด็กก็จะรู้จักเข้าใจ และ
 ออกห่างสิ่งเหล่านั้นเอง โดยเด็กไม่กลัวอย่างไม่มีเหตุผล จึงนับ
 ได้ว่าพระผู้เป็นเจ้าได้ประทานพระคัมภีร์อัลกุรอานลงมาอย่าง
 สุขุมที่สุด ความศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าจึงเกิดขึ้นอย่างสถิต
 แนบแน่นและประทับอยู่ในดวงจิตอย่างสนิทที่สุด

พระผู้เป็นเจ้า เป็นผู้ประทานคัมภีร์อัลกุรอานลงมา
 ท่านนบีมุฮัมมัดไม่ได้เขียนขึ้นเอง หรือเป็นคำสั่งสอนที่ท่านนบี
 มุฮัมมัดคิดขึ้นมาเอง เพราะท่านนบีไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน อ่าน
 หนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ ท่านนบีมุฮัมมัดรับพระโองการ
 ด้วยการท่องจำ แต่พระคัมภีร์อัลกุรอานเป็นคัมภีร์ที่ประกอบด้วย
 ภาษาสูง ความละเอียดแห่งถ้อยคำสำนวนและอรรถรสนั้นไม่อยู่
 ในวิสัยของมนุษย์จะสามารถประพันธ์ขึ้นมาเองได้ และยิ่งได้
 ศึกษาพระโองการต่างๆที่ปรากฏอยู่โดยละเอียดและโดยที่ผู้ศึกษา
 มีจิตใจเป็นธรรมนอบน้อมต่อสัจธรรมและความเป็นจริงแล้ว

ก็จะยิ่งศรัทธาและเชื่อมั่นอย่างแน่นแฟ้นอีกว่า อัลกรุอันเป็น
โองการมาจากพระเจ้า ได้ประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัดผู้มี
คุณลักษณะสมบูรณ์แล้ว ที่พระองค์ทรงเลือกให้เป็นศาสนิกของ
พระองค์ และท่านนบีมุฮัมมัดก็ได้ปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญโดย
เผยแพร่วาทะที่แท้จริงออกไป จึงถือว่าพระคัมภีร์อัลกรุอัน
เป็นที่มาแห่งความเชื่อมั่นและศรัทธา และเป็นหลักการและ
บัญญัติทั้งหมด ซึ่งเราเรียกว่า ธรรมนูญของศาสนา

ในอัลกรุอันซึ่งเป็นคำสอนของศาสนานี้มีทั้งภาคทฤษฎี
และปฏิบัติ มุสลิมจะต้องเรียนรู้และมีความเชื่อมั่นอย่างจริงใจใน
ภาคทฤษฎีที่วางไว้ และพร้อมกันนั้นก็ต้องเริ่มปฏิบัติ อย่างน้อย
ที่สุดเมื่อมีอายุบรรลุดตามศาสนภาวะ หากมิได้เริ่มปฏิบัติก็คงมี
พันธะติดตัว และต้องรับโทษตามที่ได้กำหนดไว้ในโลกหน้า

การกำหนดโทษในโลกหน้านี้นับว่าบางคนเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่
มองไม่เห็น ไม่เคยมีใครรับทราบมา หรือขอทิ้งเอาไว้เป็นเรื่อง
ข้างหน้า ไม่ต้องนำมาขบคิด แต่ตรงกันข้ามมุสลิมที่ได้รับการ
ศึกษาในด้านศาสนาเป็นอย่างดี ก็จะไม่คิดเช่นนั้นเลย แต่มีความ
เชื่อมั่นอย่างยิ่งว่าจะต้องเป็นเช่นนั้น และพยายามถือปฏิบัติ
อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ก็เพราะการศรัทธาต่อหลักศาสนานั่นเอง

ศาสนาอิสลามให้ทางสว่างแก่มนุษย์โดยทั่วไป ผู้ใด
ปฏิบัติตามหลักการทางศาสนาอย่างจริงจัง จึงเป็นผู้ที่ควรแก่การ
ยกย่องทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ผู้นับถือศาสนาอิสลามไม่ทำตัว

ขัดกับความเจริญของโลก และจะต้องพยายามศึกษาทั้ง ๒ ทาง เพื่อให้มีความสุขในโลกนี้ด้วยวิชาการและมีความสุขในโลกหน้า ด้วยการศาสนา ความเจริญและการวิวัฒนาการของโลกนั้นจะต้องถือเสมือนข้อคิดที่นำมาเปรียบเทียบกับหลักการทางศาสนา แต่อย่างไรก็ดีมิใช่ต้องนำมาเปลี่ยนหลักการ เพราะศาสนาอิสลาม นั้นทันสมัยกับโลกทุกยุคทุกสมัย อยู่ที่มนุษย์จะนำมาใช้ถูกหรือไม่ เท่านั้น

ในเรื่องของความกตัญญูรู้คุณ ศาสนาอิสลามสอนไว้เป็นอย่างมาก นับตั้งแต่พ่อแม่ ครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณตลอดจนประเทศชาติ ให้มีความรัก การเสียสละความสุขเพื่อผู้มีพระคุณ รวมทั้งประเทศชาติ ดังท่านนบีมุฮัมมัดได้มีพระวจนะไว้ว่า

“ความรักประเทศชาติเป็นส่วนหนึ่งของการศรัทธา”

เพราะฉะนั้นมุสลิมจะอยู่ในประเทศใด จะเป็นประเทศมุสลิมหรือไม่ก็ตาม หากเป็นผู้ยึดมั่นในหลักการศาสนาแล้ว ก็ย่อมจะมีความรักในประเทศชาตินั้นๆ ยอมเสียสละเพื่อประเทศชาติ เพราะเราจะอยู่อย่างมีความสุขประกอบศาสนกิจได้เป็นอย่างดี ก็อยู่ที่ความสงบสุขภายในประเทศด้วย.

ท้ายเล่ม

การจัดพิมพ์หนังสือ เรื่อง ศาสนาอิสลามสอนอะไร
นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
ขอขอบคุณ คุณหญิงสมร ภูมิณรงค์ ผู้เรียบเรียงที่ได้อนุญาต
ให้จัดพิมพ์เผยแพร่ นอกจากนี้ขอขอบคุณบุคคลและหน่วยงาน
ต่าง ๆ ที่ให้ความอนุเคราะห์และข้อเสนอแนะ ดังรายนามต่อไปนี้

๑. นางกรรภิรมย์ กังสนันท์ ฝ่ายทะเบียนฐานันดร
กองประกาศิต สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๒. นายทรงวิทย์ แก้วศรี ผู้อำนวยการศูนย์สารสนเทศ
ห้องสมุด หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

๓. สำนักราชเลขาธิการ

๔. สำนักราชเลขานุการในพระองค์ สมเด็จพระเจ้า-
พี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

๕. งานช่างภาพส่วนพระองค์ สำนักพระราชวัง

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ 0606/27059

กระทรวงศึกษาธิการ

กทม. 10300

9 ตุลาคม 2538

เรื่อง ขอพระราขทานพระอนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ

เรียน ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

ด้วยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้พิจารณาเห็นว่าหนังสือเกี่ยวกับศาสนาที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงโปรดให้จัดทำและพิมพ์เผยแพร่สำหรับประชาชนมาแล้วนั้น เป็นหนังสือที่มีคุณค่า เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน และเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี สมควรจะได้มีการจัดพิมพ์เผยแพร่ไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ และสนองพระราชปณิธานแห่งองค์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่ทรงมีพระกรุณาให้จัดทำหนังสืออันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่สงบ เรียบง่าย และดีงาม โดยใช้หลักธรรมทางศาสนาเป็นแบบปฏิบัติ กระทรวงศึกษาธิการ ประสงค์จะขอพระราขทานพระอนุญาตจากสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จัดพิมพ์หนังสือดังกล่าว ตามรายการดังต่อไปนี้

1. การบริหารทางจิต สำหรับผู้ใหญ่ พระนิพนธ์ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
 2. การบริหารทางจิต สำหรับเด็กวัยรุ่น เรียบเรียงโดยคุณหญิงโสมรสมิ์ จันทระประภา
 3. การบริหารทางจิต สำหรับเด็กเล็ก เรียบเรียงโดยคุณหญิงบรรจบพันธุ์ นวรัตน์ ณ อยุธยา
 4. ศาสนาอิสลามสอนอะไร เรียบเรียงโดยคุณหญิงสมร ภูมิณรงค์
- จึงเรียนมาเพื่อขอได้โปรดนำความกราบทูลทราบฝ่าพระบาท การจะควรประการใดสุดแต่จะโปรดเกล้าฯ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุวัชร ริงสิตพล)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

กรมวิชาการ

ศูนย์พัฒนาหนังสือ

โทร. 2816146 ต่อ 415

โทรสาร 2803804

ที่ 530/303.7/2538

สำนักงานราชเลขาธิการในพระองค์ฯ
195 จัตุรัสพทุม ถนนพญาไท
กรุงเทพฯ 10330

12 ตุลาคม 2538

เรื่อง ขอพระราชทานพระอนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ
เรียน นายสุวิทย์ วัชโรจน์
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
อ้างถึง หนังสือที่ ศธ 0606/27059 ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2538

ตามหนังสือที่อ้างถึง กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้พิจารณาเห็นว่าหนังสือเกี่ยวกับศาสนาที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดทำและพิมพ์เผยแพร่สำหรับประชาชนแล้วนั้น เป็นหนังสือที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนและเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี สมควรที่จะจัดพิมพ์เผยแพร่ไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ และสนองพระราชปณิธาน ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณให้จัดทำหนังสืออันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่สงบเรียบร้อย และดีงาม โดยใช้หลักธรรมทางศาสนาเป็นแบบปฏิบัติ ในการนี้ใคร่ขอประทานพระอนุญาตจากสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จัดพิมพ์หนังสือ

1. การบริหารทางจิต สำหรับผู้ใหญ่ พระราชนิพนธ์สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
2. การบริหารทางจิต สำหรับเด็กวัยรุ่น เรียบเรียงโดย คุณหญิงโสมรดี จันทระภา
3. การบริหารทางจิต สำหรับเด็กเล็ก เรียบเรียงโดย คุณหญิงบรรจบพันธ์ นวรัตน์ อยู่ธูปยา
4. ศาสนาอิสลามสอนอะไร เรียบเรียงโดย คุณหญิงสมร ภูมิณรงค์

ดังความละเอียดปรากฏแล้วนั้น

ความทราบฝ่าพระบาทแล้ว ทรงเห็นด้วยว่าเป็นการสมควรที่จะพิมพ์หนังสือเหล่านี้ขึ้นมาใหม่และมีรับสั่งถามว่าจะเผยแพร่อย่างไร

อนึ่ง พระองค์ไม่มีสิทธิที่จะประทานพระอนุญาตการจัดพิมพ์ คงจะต้องขออนุญาตผู้เขียน หรือผู้เรียบเรียงมากกว่า

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางครุณี พูลทรัพย์)

เลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

โทรศัพท์ 2524723-5
โทรสาร 2550830

ด่วนที่สุด

ที่ ศธ 0606/32294

กระทรวงศึกษาธิการ

กทม. 10300

11 ธันวาคม 2538

เรื่อง ขอพระราชทานพระอนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ
เรียน เลขานุการในพระองค์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
อ้างถึง หนังสือที่ 530/303.7/2538 ลงวันที่ 12 ตุลาคม 2538

ตามหนังสือที่อ้างถึงกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ขอพระราชทานพระอนุญาตสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จัดพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับศาสนาที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดทำและพิมพ์เผยแพร่สำหรับประชาชนมาแล้ว โดยขอพระราชทานจัดพิมพ์หนังสือ จำนวน 4 เล่ม ดังรายละเอียดแจ้งแล้วนั้น เพื่อเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศ ความทราบฝ่าพระบาทแล้ว ทรงเห็นด้วยที่จะจัดพิมพ์หนังสือดังกล่าวขึ้นมาใหม่ และให้กระทรวงศึกษาธิการขออนุญาตต่อผู้เรียบเรียงต่อไป และได้มีรับสั่งถามว่าจะมีการเผยแพร่หนังสืออย่างไรนั้น กระทรวงศึกษาธิการใคร่ขอความกรุณานำความกราบทูลทราบฝ่าพระบาทว่า หนังสือดังกล่าวจะจัดพิมพ์และส่งไปยังสถานศึกษาทุกสังกัด รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและห้องสมุดต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังรายการที่ได้ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอได้โปรดนำความกราบทูลทราบฝ่าพระบาท การจะควรประการใดสุดแต่จะโปรดเกล้าฯ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุวิทย์ รังสิตพล)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

กรมวิชาการ

ศูนย์พัฒนานหนังสือ

โทร. 2828118 ต่อ 415

โทรสาร 2803804

ที่ 661/303.7/2538

สำนักงานราชเลขาธิการในพระองค์ฯ
195 วังสระปทุม ถนนพญาไท
กรุงเทพฯ 10330

15 ธันวาคม 2538

เรื่อง ขอประทานพระอนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ

เรียน นายสุวิธ รังสิตพล
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

อ้างถึง หนังสือที่ ศธ 0606/32294 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2538

ตามหนังสือที่อ้างถึง กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ขอ
ประทานพระอนุญาตจัดพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับศาสนาที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรม
ราชชนนี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดทำและพิมพ์เผยแพร่สำหรับประชาชน โดย
ขอประทานพระอนุญาตจัดพิมพ์หนังสือจำนวน 4 เล่ม เพื่อเผยแพร่ไปยังสถานศึกษา
ทั่วประเทศ ซึ่งความทราบฝ่าพระบาทแล้ว ทรงเห็นด้วยที่จะจัดพิมพ์หนังสือดังกล่าว
ขึ้นมาใหม่ โดยให้กระทรวงศึกษาธิการขออนุญาตต่อผู้เขียนหรือผู้เรียบเรียง พร้อมทั้ง
มีรับสั่งถามว่าจะเผยแพร่อย่างไร ในการนี้ขอให้นำความกราบทูลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ว่าหนังสือดังกล่าวจะจัดพิมพ์
และส่งไปยังสถานศึกษาทุกสังกัด รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและห้องสมุดต่าง ๆ
ดังรายละเอียดที่ได้แนบมาพร้อมนี้

ได้นำความขึ้นกราบทูลทราบฝ่าพระบาทแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางดรณี พูลทรัพย์)

เลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

โทรศัพท์ 2524723-5

โทรสาร 2550830

ส่วนที่สุด

ที่ ศธ 0606/32293

กระทรวงศึกษาธิการ

กทผ. 10300

11 ธันวาคม 2538

เรื่อง ขอพระราขทานพระบรมราชานุญาตอัญเชิญพระฉายาลักษณ์ และ
พระราชประวัติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จัดพิมพ์ลงในหนังสือ
เรียน ราชเลขาธิการ

ด้วยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้พิจารณาเห็นว่า หนังสือ
เกี่ยวกับศาสนาที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้จัดทำและพิมพ์เผยแพร่สำหรับประชาชนมาแล้วนั้น เป็นหนังสือที่มีคุณค่าเป็น
ประโยชน์ในการเรียนการสอน และเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี
สมควรจะได้มีการจัดพิมพ์เผยแพร่ไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศเพื่อเป็นการเฉลิม
พระเกียรติและสนองพระราชปณิธานแห่งองค์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณให้จัดทำหนังสือ อันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต โดยใช้
หลักธรรมทางศาสนาเป็นแบบปฏิบัติ ซึ่งมีรายการหนังสือดังต่อไปนี้

1. การบริหารทางจิต สำหรับผู้ใหญ่ พระนิพนธ์สมเด็จพระญาณ-
สังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
2. การบริหารทางจิต สำหรับเด็กวัยรุ่น เรียบเรียงโดย คุณหญิง
โลมรัสมิ์ จันทระประภา
3. การบริหารทางจิต สำหรับเด็กเล็ก เรียบเรียงโดย คุณหญิง
บรรจบพันธุ์ นวรัตน์ ณ อยู่อยุธยา
4. ศาสนาอิสลามสอนอะไร เรียบเรียงโดย คุณหญิงสมร ภูมิณรงค์

ในการดำเนินงานจัดพิมพ์หนังสือดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้ขอ
พระราขทานพระอนุญาตสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวง
นราธิวาสราชนครินทร์ และความทราบฝ่าพระบาทแล้ว ทรงเห็นด้วยที่จะมีการจัดพิมพ์
หนังสือเหล่านี้ขึ้นมาใหม่และให้กระทรวงศึกษาธิการขออนุญาตผู้เรียบเรียงโดยตรงต่อไป

ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ขออนุญาตผู้เรียบเรียงเรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ตามในการดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือในครั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการจะขอัญเชิญพระฉายาลักษณ์ และพระราชประวัติของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เพื่อนำลงในหนังสือดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อขอได้โปรดนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท การจะควรประการใด สุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุวิทย์ รังสิตพล)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

กรมวิชาการ

ศูนย์พัฒนาหนังสือ

โทร. 2828118 ต่อ 415

โทรสาร 2803804

ที่ รล 0004/24423

สำนักพระราชพิธี
พระบรมมหาราชวัง กทม. 10200

20 ธันวาคม 2538

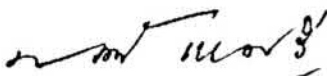
เรื่อง ขอพระราชทานพระฉายาลักษณ์
เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
อ้างถึง หนังสือที่ ศธ 0606/32293 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2538

ตามที่ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ขอพระราชทานพระฉายาลักษณ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เพื่อเชิญไปลงพิมพ์ในหนังสือเกี่ยวกับศาสนาที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดทำและพิมพ์เผยแพร่แก่ประชาชน ความแจ้งแล้วตามหนังสือที่อ้างถึง นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้วโปรดเกล้าฯ พระราชทาน

จึงเรียนมาเพื่อขอให้ท่านโปรดได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปติดต่อในรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ พร้อมทั้งขอรับพระฉายาลักษณ์ ตามกล่าวข้างต้น กับส่วนช่างภาพส่วนพระองค์ ในสวนจิตรลดาโดยตรงต่อไปด้วย ทั้งนี้ ได้แจ้งให้รองเลขาธิการพระราชวังฝ่ายกิจกรรมพิเศษ ผู้ควบคุมส่วนช่างภาพส่วนพระองค์ ทราบด้วยแล้ว.

ขอแสดงความนับถือ

(หม่อมหลวงพีระพงศ์ เกษมศรี)

ราชเลขาธิการ

กองข่าว

โทร. 2253457-62 ต่อ 456

โทรสาร 2243259

ที่ ศธ 0606/26736

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. 10300

30 พฤศจิกายน 2538

เรื่อง ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือเรื่อง ศาสนาอิสลามสอนอะไร

เรียน คุณหญิงสมร ภูมิณรงค์

ด้วยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้พิจารณาเห็นว่าหนังสือเรื่อง ศาสนาอิสลามสอนอะไร ที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ท่านเรียบเรียงขึ้นและได้พิมพ์เผยแพร่สำหรับประชาชนมาแล้วนั้น เป็นหนังสือที่มีคุณค่าให้ความรู้ความเข้าใจ และเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน สมควรจะได้มีการจัดพิมพ์เผยแพร่ไปยังสถานศึกษา เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและสนองพระราชปณิธานแห่งองค์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่ทรงมีพระกรุณาธิคุณให้จัดทำหนังสือแนะแนวคำลั่งสอนในศาสนาอิสลาม สำหรับพระราชทานแก่ประชาชนในจังหวัดภาคใต้ และสำหรับผู้ประสงค์จะทราบโดยทั่วไป ในการนี้ กรมวิชาการได้ขอพระราชทานพระอนุญาตจากสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ความทราบฝ่าพระบาทแล้วทรงเห็นด้วยที่จะจัดพิมพ์หนังสือนี้ขึ้นมาใหม่ กรมวิชาการจึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่อจะได้จัดพิมพ์หนังสือดังกล่าวต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

เกษ คุ ระณ

(นางเกษมา วรวรรณ ณ อยู่ธาดา)

อธิบดีกรมวิชาการ

ศูนย์พัฒนาหนังสือ

โทร. 2816146 ต่อ 415

โทรสาร 2803804

มูลนิธิ "สุวัน สุวรรณสาสน์ จุฬาราชมนตรี"

29 ถนนพระสุวันกลาง, ครองโรตยาธิ (เก่า), บางรัก, กรุงเทพฯ 10500

مؤسسة نفع الاسلام النسخة احياء الجبوري الخيرية
المعارة المركزية للاجتماع زقاني روح ياسين وابجرا كينج كاتلاسد

TUAN SUWANASASNA CHULARAJAMONTRI FOUNDATION

29 CENTRAL MASTORUM, OLD CUSTOM HOUSE LANE, BAI 25AK, BANGKOK 10500

8 ธันวาคม 2538

เรื่อง อนุญาตให้จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง ศาสนาอิสลามสอนอะไร

เรียน อธิบดีกรมวิชาการ

อ้างถึง หนังสือกรมวิชาการที่ ศธ.0606/26736 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2538

ตามหนังสือดังกล่าวขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ ศาสนาอิสลามสอน
อะไร ความละเอียดดังในหนังสือที่อ้างถึงนั้น

ขอเรียนให้ทราบว่า ดินฉันรู้สึกยินดีและเต็มใจอย่างยิ่งที่จะได้มีส่วน
ร่วมในงานเผยแพร่ เจริญพระเกียรติและสนองพระราชปณิธานแห่งองค์สมเด็จพระศรี
นครินทราบรมราชชนนี ซึ่งมีพระกรุณาธิคุณต่อดิฉันอย่างหาที่เปรียบมิได้

จึงเรียนมาเพื่อดำเนินการต่อไปตามวัตถุประสงค์ของกรมวิชาการ

ขอแสดงความนับถือ

(คุณหญิงสมร ภูมิณรงค์)

ประธานมูลนิธิ

โทร. 234-7773

โทรสาร 235-1602, 392-6963

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

อธิบดีกรมวิชาการ (นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)
รองอธิบดีกรมวิชาการ (นายสมาน ชาดิยานนท์)
รองอธิบดีกรมวิชาการ (นายสงบ ลักษณะ)

อำนวยการจัดทำ

นางสาวเอิบบุญ สุทธิประภา ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ
นายวินัย รอดจ่าย หัวหน้ากลุ่มพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้านสังคมศึกษา

ผู้จัดทำ

นางสาวกฤษณา บุญเรืองรอด ดำเนินการจัดพิมพ์/พิสูจน์อักษร
นางมาลีรัตน์ อดุลชีวะ ประสานงานจัดพิมพ์

ออกแบบปก

นายชูเกียรติ เกิดอุดม

